

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Յ Ի Է Ր Ճ Ի Յ Ա Ս

ՆԻՒՆԻՐ-139

ԻՒՉԻՆՃԻԻ

ՍԵՆԵ-1882

ՓԵՏՐՈՒԱՐ-3-17

ՀԱՊԱՆ-1278

ՃՈՒՄԱԱ ԻՐԹԵՍԻ

ԱՍԻԹԱՆԵ 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ՄԵՍԻՒԻՔԵԱԹ

Օսմանլը լիւրտը	185 20
Ինկիլիզ	201 20
Ֆրանսիացի	138 10
Իտալացի	161 10
Գաւազան	30 20
Գլխաւոր	93 20
Պէտքեր եւ արտադրութիւն	42 20
Սիւնապոլ	74
Գոնաթոնէ Էսկի	73
Էսկի	71

ՀԱՎԱՍՏԻՍԱԹՐ ՄԻԹԵՆԵՎԱԿՅԵ

Դժինա սէֆարէթի սէնյէտէսի, Օրպիթիւ միւսթէշարը սապրգ սէւառնթը. Օլյա պէյ Էֆէնթիւյէ :

— Օրպիթիւ միւսթէշարը մէճլիսի թահգըգ ըրիսթի ինկիմամի, վէ թիւթպէյի Էֆէնթիւ սընթը Էֆէնթիւ իլէ, սէւառնթը ճէլալ պէյ Էֆէնթիւ հազըթթիւնէ թէվճիս պուրուէ մուշ տղար :

— Թիւթարէթ մէճալիսիստէն Խաթինաֆ մէճլիսիստէ սապրգ ինթիւ սապ նալըրը Լիւթա Էֆէնթիւ ըրիսի սանի, վէ Կալիթիլ վէ Կինա Էֆէնթիւ տիլէր պալ, վէ քէլպիք Վահաթ Էֆէնթիւ իւշիւնճիւ մէճլիս Էֆէնթիւ, վէ Լիւթա Էֆէնթիւ տալի իրիսճի մէճլիստէ ալա թայիսի պուրուէ մուշ տղար :

— Տէնիզ իլինտէն լաղըմ աթաւ ըստ կէմիլէր պաթըրմագ իւզըթ Լիւթաթիւստա պիր ուտու իհտուս օլունտուզուն Էֆէնթիւ զիլթ իթմիլ իտիք, պու աթա զաղթթալտուս օգուշտուզուն նէլարէն, Վէնէ տիլքէ օրֆէլիստէ, Իմէրաթիւ հազըթթիւ մուվաճէհէսիստէ թէճրիւ պէսի օլունտարագ, բէք թահսիս օլունտուշ տղար :

— Սիւլէյմանիյէ նամ մէշուր ճաւի, խայիլ վաթթաւս պէրու թամիր օլունտագտէ օլունտ, խայիլքէ մէսաւ ըրիֆաթիւ ալըրը մէրթէպէ կիւզէլ սուրէթտէ պու կիւնլէրտէ իթիւմէ ըսիտէ օլունտ օլունտիլ, տիւնքի կիւն իլք տէֆա օրպագ ալըրպ, վէ Օրպիւ հազըթթիւ Հահանէ տալի, սէլալըգ ալըրը օրատա իճրա պուլ յուրմուշարտըր :

— Լիւթապանիլ պիւլիւք մէմլէթքէ ըրիստէ պուլունտուզուն միսիլու, երէ տըղարըն քէշֆի իլին, ճանիպի հիւլթիւմէթտէն պիր ըստստիստէ իպիս

վէ ինչա գըրնիւմաղընտպն, պիր միւնաթիւ մուշէլ արանմագտա իմիլ :

— Բում միլլէթի տալի պիր գաւառնիստէ թահգիւմ իտէրէք, Պապը Լիւթէ թագաթիւ իլէմիլ, վէ զանն իտէրիլքի թաստիպ տալի օլունտուշ իտի իտէտէ, հէր նէ սէպէպէ մէպի իսէ. շիմալիք գատար պիլա իճրա գալմագտէ իտի, ֆէգաթ կէշէն հաթթիւ, պիր մէճլիստէ թէճէմիլ օլունտարագ, Էֆէլլա Կրօնիկան ժողովուն թէճրիլիս միւպաշէրէթ օլունտուշ, վէ մէճլիս Սրբազան Բաթըրիք Էֆէնթիւ հազըթթիւ պիր նութգ իրատիլքէ քիւշաւ իլէմիլ, վէ մէգ քիւր նութգուն իլինտէ տալի, շուգանունամէնին շիմալիք գատար կիւճիլքէսիսիս սէպէպիսի պէյան իլէմիլ տիր :

— Սիւլա Էհալիսի վէ հէր միւլէթ թարաֆընտան, վալի սապրգ կիւնլէրիստէ, կէրէք Պապը Լիւթէ վէ կէրէք Բաթըրիքիստէլէրէ, քէնտի ըստաթըլըքըրը հազըթթա պիտտէֆաթ օլունտան թէշէքթիլէրիս Էսէֆ իւզըթ զաղթթալտուս օգուշտուզուն հէր քէս տէր իսթըլ իտէպիլ :

Պունտան ագաթմ Սիւլաստա տալիստէ զուհուրա կէլէն օլունտուզը լըգըրտան պաշգա խաթիճտէ հայտուտ վէ հարաթիլքտէն տալի Էհալի պիհուզըրի չէքմէքտէն իսլիստէլ իտի :

Հէր հալիսիս սէւառնթ ումուսիլթիւ ալա մէնի, պուլունտան զապիթան ու մէմուրիսիս Էլիստէ օլունտ, զամիր ու ինաթ ուսիպի զապիթան ու մէմուրիս թահթը իտալ ըսիստէ ալաշէն Էհալիսիս հէր վազըթ շիւքրանիլէթ իւզըթ քէնալէր օգուշտաղը, վէ մուղայիրի օլարագ ինաթըրգ վէ զամիրսիլ զապիթան ու մէմուրիս Էլիստէ տիւշիւկիւ հալտէ, թապիլթիլք, անլէր հաղըրտա լանթիլէր օգուշտալ, ֆէգաթ իլք հալիստէ մէսէրթէթ վէ իրիսճի հալիստէ իտէ մահգուշիլէթ իւզըթ տայիմա Փատիշահը ալէմէն նահ Էֆէնթիւմիլ հազըթթիւ հապըլարընտա տուտտէ պի գուտուր պուլունտաթըրը շիւքհէտէն միւլթաղիս տիր : Կէրէք, Սիւլա Էհալիսիսիս շու սոն կիւնլէրէ գատար հալիստէն խօշնդը վէ ըստաթ օլա

րագ, մէմուշիլէթ ու շիւքրանիլէթ իւզըթ պուլունտապիլտի տէյէմէլիլ, լաթիս պու կիւնքի կիւն սէւառնթը. Օէքի բաշա հազըթթիւ թարաֆընտան իլէսար օլունտան սապրը ստալէթ ու տայիլ հաղըթթա ինթրազընա միւսարաթ իթաթիլքի սիթալիլ ու շիւքրանիլէթի աղիմէլի տալի սալա սէթր ու ինթէր իտէմէլիլ :

Քեաթֆէյի մէմուրիսիս վաճիպէյի զիմմէթ վէ ֆէրիլէսի, հէր սընթ թէպաւ վէ հէր առնմիս, հէր ճիհէթէ սապիլի հալիստէ սարֆը զիս ու վաթթ իտէրէք, ֆուգտալ վէ աղիլիսիս, միւրաթաթը խայրիլէյի Հահանէ իւզըթ, իճրայի Էսնիլէ վէ Էտիլէսիսի մուճիպ օլունտալ տէն պաշգա պիր չէյ տէյիլ տիր :

Սէպաթթը. Օէքի բաշա հաղըթթիւնիս, պունտան սօնթա զուհուրա կէլէճէք հարաթթաթը մէմուտէլէրիստէ միւնթաղըր պուլունտուզումուզ պէյանիլք պէրապէր, շիմալիքի հալ կիտէր կիլմէլ խայիլ վաթթտան պէրու, Էհալիս պէլաւէնիս քիւլլ խասարաթըն պայիս օլմագտէ պուլունտան, Էլէլլ օլունտ Լիւթէ Հահաթա պէյ տիւնթէլէ մէշուր ըրիս իւլ Էշգըլալարը թուլթուրուպ Սիւլաստէ ճէլալ իթաթիլէրի, Էհալիսիս օլ գատար միւլէտալի մէսէրթէթ վէ շիւքրանիլէթ թիւնտէն պուլունտուշ տուրքի, կէրէք Պապը Լիւթէ վէ կէրէք Բաթըրիքիստէ թարաֆըրընա թէլլալթար չէքէրէք, հիսսի տէրուշիլէրիս պէյան իթաթիլքիս տալի պէյան իթաթիլքտէն սօնթա, հիլ տէյիլ իսէ պիր զաղթթաթը պուլունտուզումուզ հալտէ, միլլէթ սըֆաթիլք միւմայիլէյ բաշա հազըթթիւ հապըթթա, թէշէքթիլքի քէսիլքէմիլ իլհար իտէրիլ :

— Սարսիլէտա թապ ու նէշը օլունտան Սէմֆօր նամ զաղթթալտէ օգուշտուզունա կէօրէ, քէկտէմէր 16 տա Սէքթէյի միւքէրթէմէտէ նահան րուլի տալմանը պիր գարալ վէ գաթի պուլունտ գալալարըտան սօնթա, կէօլէր կիւրիւլտէյիպ վէ շիլէքթէր չապըրը ագըպիստէ, ֆէվգէլտտէ սուրէթտէ Էաղմուրըր Էաղըպ, առնթա սու գասըրըրը պօշալմայա, վէ տէհէթըր Էրուրըրըրըր զարպընտան Էապընտա պուլունտան տաղարտան գայալար Էուլվարանմայա, վէ տէրուշի մէմլէքէ

Թի սուս պատմադրա պաշտօնընտան, պիտրէ էհալի երեքսէք գաթարա գաշըմադա, վէ պիր Թագրմը տախի հաղըթի բէյդամպէրին Վեապէ տէ. նիլէն ճամիր շէրիֆինէ իլթիճայա մէճպուր օլուքլար իսէտէ, օրտորնը տախի սու խաւորաք, քիւթիւպ խանէնին պիր միգտարինին խասարը. նր մուճիպ օլտուգաան և վէ ալթընի վէ միւճէվէրաթէ տալիր զնգըլ մէթ էշէպի սէյլէր սիւրիւնք կէօ Թիւրէրէք, իքի պուշուգ միլիօն զու. րուշուգ զարար վէրաթէն պաշգա, 18 նէֆէր քէսանըն հէլաքինի տախի պալիս օլուր:

Տէրունի մէմլէքէթաէ 300 պապ խանէ խարապ օլուպ, վէ խալիճէ ճան սաքաթլըզ տախի վուգու պու. րուր:

Հու տէհէթլա վուգուաթ էա. րնըզ օրտաա ցալմայրա, մահէլի մէգպուրուն իսկէլէմի նուրունան Ղիտտէյէ տախի սիքալէթլէ, քիւլի խասարաթը մուճիպ օլուր:

Պու տէֆա Պալիէ Գ()իւն նամ զաղէթաաէ օլուրունուլունա նէզարէն, պիր գաշ կիւն զարֆընաա Հայ օլարաք, խաթանպօլուն միւթ Թէլիֆ սէմլէրինաէ քաշ նէֆէր քէսան եալընը սէրհօշուգաան քէն. տիլէրինի էճէլ քէնէնինէ Թէսլիմ իլթիլէր տիր:

Հատտէն զիյատէ էտէֆ օլունու ճանգ վուգուաթ:

Սէմթ սէմթ ճէմիլլէթ մահէլէ. րիմիլ բէյաա օլունուպ, սէրհօշուգ վէ ալիլէրէ իւղէրինէ նութգլար սէյ. լէնիլիպ վէ նասիհաթլար վէրիլմէք աանթի, Վլրօպա վէ խուսուսիլէ Վլէրիպ միսիլու միլէթիմիլտէ տախի կէօրիւլէյէ պուշլարնաայա գաալը, պարի հիշ տէյիլ իսէօ շիմ. տիքի հալ պուլունան քարձիլիկի միլ, քիլիսէլէրտէ պիք Թագըմ մա. սալվարի քարաղարտան վալ կէշէրէք, աաապ ու Թէրպիլէ իւղէրինէ քա. րօզլար վէրիլէ պաշաաալար:

Պու չարշէմպիհ կիւն, քէնաի միւլէգզիմիլ իլէ Բօսթա խանէյի ամիրէ քիւլիւք մէմուրլար պէյնին. տէ պիր քիւլիւք վուգուաթ կէշէպ, վէ օլ հէնկէամաէ իսէ, օտապապու. րունամարըմըլ էճիլտէն քէք կիճ ճէ ինպէրտար օլարաք էէթիլէնիլիպ րիֆաթլու նազըր Վիւահ էֆէնտի Թարաֆընտան, լաղըմ ֆէլէն միւ. տաաաէ Թահսիլ օլունմուշ իսէ տէ, չանթալար պաղանմըլ էօլա չըգմաք իւղրէ պուլունմուշ, վէ զա. ղէթալար իսէ զաթէն կէրի կիլթիլ օլունուլունտան, պու աեֆա Վնաաթ. րու քօսթապըլ կէրի գալմըլ օլունու.

զու էօզրի պէյանիլէ, րիպէթլու. միւլթէրի աղարար իմարաֆընտան մագուր պուլունլմաալ տախի րէճա օլունուր:

Վլրօպա վէ Վլէրիպ տէվ. լէթլէրինին, իսլահը մէմուլէք, Թէս. հիլի մէսալիհ, վէ էօտար սէրվէթլէ. րին էն միւհիմիլէրինաէն պիրիսի տախի քօսթախանէլէրին հիւսնիւ նիղամը, վէ իպաաուլտ հաղընտա իճրայէ կէլէն գօլալըք օլունուլուն հա. տէ, մէմուլէքի մահրուսէտէ քօսթա. խանէլէրճէ, աահա նիլէ իսլահաթա իհիթլաճ պուլունուլուն էրպապը միւթալաանըն մալիւմու օլունուլուն միսիլու, քօսթախանէյի ամիրէ նա. ղըրը րիֆաթլու Վիւահ էֆէնտի. նին տախի չու խուսուսա տիպ. գաթը Թամմէ վէ զայրէթի աղիմէ. լէրինի ճէլա իլթիլ օլունուլուն, րու. ղ ու շէպ սարֆը իղհան ու էֆքէար իտէրէք, նիլէ ուսու. ի ճէտիլալէր, վէ նիղամաթը միւթիտէլէր Թաալիմ ու Թէսալիլուր իլէտիքտէն պաշգա, հաթթա, իպաաուլտահա գօլալըք օ. րուպ, վէ հէր վաթ քօսթախանէ. լէրէ գօշարաք, էվրաք ու էմանէթ. լէրին Թէսլիմ իլին սաաթլարճա պէք. լէմէյէ, վէ հէր քէս պիր պիրլէրին սրգըլարըմալըլա մէճպուր օրո. ն մագաղըն, մաթլուպ օլունան իրա. մէթին իճրաար նիլէթի մէրըլուպէ. սիլլէ, Վլրօպաաա պուլունուլուն միսիլու, մէմուլէքի մահրուսէտէ տախի, ուֆաճըք ուֆաճըք քօսթա. խանէ պիլէթլէրի իհաաա օլունարապ մահէլէպէ մահէլ սաթլըմաալ, վէ քէզալէք միւլաաիպ մահէլլէրէ քօ. Թա գաթթուրը վալ օլունարաք, հէս քէս քէնտի մէքթուպ վէ սայի. րէսինի, լաղըմ կէլաիկի գաաալ իւ. ղէրինէ քօսթախանէ պիլէթի եաթը. տըրտըլաան սօնրա, մէքթուր սան. սրգըլարա պրապմաալը, վէ իսթան. պօլաա տախի, Վլրօպաքտարի մա. հէլէ քօսթալարը չըգարըմաալ. վէ սէվահիլլէրտէ, հէր նէ գաաալ շիմ. տիլէ գաաալ իհմալ օլունմուշ իսէ. տէ, շիմիլտէն սօնրա, Օմանիլ քօսթախանէլէրի տախի քիւլաա օ. րունմաալ, Թաալիմաթը մէմուլէ. լէրինտէն պուլունուլուն, վէ մագալ. Թաալըն Պապը Վլլիլէ Թագաթիմ գը. րնալըք, էմիլլէթէ շայան մահէլլէ տէն իլիալիլէքտէ տիր:

Նաղըմմու մալիլէյին չու Թէշէպիլիւմ վէ էմէլլէրի, սայէյի Թէսիլաթ վալլէյի Հահանէտէ վիւճուտէ կէլտիկի Թագ. տիրտէ, ճիւմէնին պաաիլի մէմու. նիլլէթ ու շիւքրանիլլէթիտէն պու. րունաճաղը պի իլթիպահ տըր: Վիէ.

գաթ, չու միւնաաէպէթ իլէ, ֆի. րիլլէթի վաթան զայրէթիտէն Թէշ. վիպ օլունարապ, աճիլանէ չուսու. իսթարէ ճէսարէթ իտէրիլ քի, հէր միլլէթին Թարիլի մէտէնիլլէթաէ րէվիլն անճաք վէ անճաք էմրի քի. Թապէթին րէվիլնէ Թապի պու. րունաալուն գաթը պիլլէրինէ աա. իի փուշիտէ օլմայուպ, իլա կիւնէլ կիլի ալէքէար պուլունուլուն հա. տէ, վէ չու խուսուս իսէ, Օլաթը Հահանէյի մէաթիֆլայէ հաղըթլէ. րինին միւրաաաթը խալըլլէ վէ էէ. կէանէլէրինտէն պուլունուլուն պի շէքք վէ շիւքհէ իտուկի մալիւմի տալէ ղաալուն Թագաթիտէ, չու պիւլիլ քիւլիւք վէ պապ ու կէտա ճիւմէնին իսթիֆաաէ իտէպիլլէ ճէկի պիրիլլէթ Թարիլ պուլունան զաղէ. Թալարըն, աահա պիր էհիլէնէ սու. րէթ իլէ մահալի պալիտէյէ կիտէ. րէք, զաղէթի քիլթապէթի սւմու. մուս պիր գաթ տախի Թէշիլլէ օ. րունմաալ նիլլէթիմէրըլուպէսիլլէ, պու. սաապտէ տախի, պիր ֆէտաթէաթիլլէ աղիլլէյէ միւնաալտէյի Հահանէնի նէր. ղան վէ իհաան պուլունլմաալտա պա. ու հիւմ մէթ պուլունլմաալար, հէման քէտաֆէթի էհիլլէթիմապէթիլլէ րէճա. սընտան պաթլունմաթտէ տիր:

ԼՅՂԻՆՆԵՐ

Պու տէֆա Վիւնաալիմիլլին իմէ. ճէլլիալ էրմէնիճէ պահալարտան աղը. մըլ օլունալ, էրմէնիճէ պիլլէյէն միւլ. Թէրիլլէրիմիլլին իսէ, անըլաաաալլա. րը էճիլալն պիր ալ կիւճէնէ ճէքլէրի իհիլմալունն իսէտէ, էրմէնիճէ էյ. րէնիլլէ վէ էալիսա քէնաի էմիտալա. րընա էյրէթաթիմէյէ պիր զայրէթ կէլ. սին նիլլէթիտէն պաշգա, պաղէն էրմէնիճէ օլարապ կէլէն պահալար րէտա իլէ, քիլթապէթի միլլէթիմիլլէ պիր նէվիլ զաալըք իլթմէք նիլլէ. Թիլլէ, տէրճ իլլէ մէքալիլլէ:

Հու աթիտէքի մէքթուպ, Պէլ օլունաաթի, Վրիւլլէան Թէաթը. տա օլունա չըգան պիր սահիպ հիսս Թարաֆընտան էաղըմըլ օլմաղին, Թէաթը հաղըլտա կէօրիլլէն շէվգ ու զայրէթիլլէ, վէ Թէաթըլարտան հուսուլլէ կէլէն Թէէսիլի իպրալ իլթմէք միւրաալլէ տէրճի սահիֆէ իտէրիլլէ:

Վեճարգայ խմբաթիլլէ:

Հայոյ յաաաաալիլլէ Թէանըլ է. Համաղգալիս սիրոյն ու միւլթէա. նը համալը Դըրիլլէրիլլէ մաշէյէք, լոյլլէ սրտէրիլլէ յուսաքէկու Թէան ծաւն հոգէրու նէքըլ ճգէլլիլ մի.

ճնշեք. վասնզի ժամանակին իւր հը-
զօր ձեռքը մեղի օգնութեան նուի-
րած բլրակն ալ քաջ գիտեք: Այստա-
հաւթեամբ ըսենք. Հայ երիտասար-
դաց Համազգայական միութեան տը-
ւած աշխատանքներն՝ փառաւոր վախ-
ճան մը պիտի աւելնայ: Պարսկէ
նեկեաւոր ճիգի թիւերու ժամա չուն-
չովին Հայաստանին պայծառ հորի-
զոնին վրայ փայլող լուսաւորութեան
աստղերը մարելու ջանալին. վասն
զի անոնց պատրաստը գնդին ու վա-
զողը լստուած է. ինչպէս կըսէ մեր
Եղիշէի հեռագրութիւն կոչող բանագ-
տեղը՝ «մասեր թէ՛ դորա մեռած
են մարած. չանցիր այն ճրագն զոր
վառեց լստուած»: Այլ թէ միայն
իրենք՝ այն թէ գոյքը բոլորովին
պարպեն եւ մէջը ստատանայ մը առ-
գամ չըթողնեն ու իրենց օգնութեան
բերեն, գործեալ անօգնաւ: Այլ
փութամբ ըսածներուս ազատցոյց մը
փալ եւ անոր նկարագրութեանն ը-
նել, բայց այն նկարագրութեանն ը-
նելու համար կրօնագրութեան կերպով
Աստուայէն գրչին կը կարծեսի, ու-
կայն գրչին անկարծող ըլլալը չէ միայն
որ չէ՞մ կրնար նկարագրել, հապա-
թափած արատաւք բերս ալ կ'արգի-
լեն աչքս տեսնութեանն որ կարե-
նայի նկարագրելու համար գիտեմ:
Յունուար 25 ին ժամը երեքին հինգ-
շաբթի գիշերուան, տեսարանի մը
ներկայացմանը հանդիսատեսս գլու-
նուելու քարեբաղդութեանն ունե-
ցայ շատաւարան ըսածը փոքրիկ պահ-
միէք, բայց և այնպէս մէջը սիրա-
բաւին ու գոհ սրտով կը գտնուէին
Պօլսեցի Հայ, հայերենաբան Հայ,
Ռուսաստանցի Հայ, Պարսկաստան-
ցի Հայ, եւ երբ վարագործը բայ-
զեցաւ, ամենքը մէկէն կը փայլէին
չնծութեամբ եւ նայուէս ալ ար-
տասունաց կաթիլներով երեսներին
կ'առնուէր. զարմանալին ալ այն էր
որ մեջերին ծերեր ալ կային «գա-
րակեօզը ու հաճիպվազը մուցած»
և այնքան Հայերու այն վսեմ ըզ-
գացմանքները տուողը սուանց քա-
ռանկիւն և կամ վրան փաթոտ գը-
խարկի, մօրուաւոր երիտասարդի մը
մօքին ազնիւ ծնունդն ու չնայնա-
հիկ աշխատանքն էր՝ որ իւր հաւա-
տարիմ և լազին անձնանուէր ընկեր-
ներով՝ այն տեղը ազգագրութեան
ազարակ մը կը սերմանեն և եզրա-
րասիրութեան քողորհոտ աղբիւր
մը կը բղնեցնեն, և տարակոյս չըկայ
եթէ՛ Վասակն մեր երթալ պիտի աղ-
բիւրէն ընկէ սրտով աւանդելով ալ
Վարդան ըլլալով դուրս կ'ենեն: Իե-

րասանութեան ղեկ չ'ընտելեմիս ալ,
գործեալ բուռն զգացմանքներս
մուցուցին ինչի թէ՛ թատերական
ներկայացումն մը հանդիսատեսս էի
եթէ նոյն միջոցին հարցնէին ինչի
թէ՛ ուր ես, տարակոյս չունիմ որ
պիտի պատասխանէի թէ՛ Վարդանի
և Շաւարշանի մէջ Վահագնի Սամի-
կոնեանին գիմայն եմ. և մէ թէ՛ Սի-
րազիւզի Հայկական տեսարանը Վ-
ֆէեան Նոնոն վարձապետին: Դե-
րասանաց բերնէն արտասանուած ա-
մեն մէկ բառերը՝ իրաւամբ ծափա-
հարուածեան արժանի էին, գովեստի
արժանի էին երկու երիտասարդք,
իրենց մասերուն մէջ՝ որ Վահանայ
Սուրեն և Օարեհ սրգիւր կը ներկա-
յացնէին մանաւանդ զարմանալի կեր-
պով: Յարգալ Ստեփան Վալֆաեա-
նիւն-որ Վարչալ նախարարը կը ներկա-
յացնէր. թէպէտ և Վարդանայ
Սարգսյանը ներկայացնող Յարգալ ե-
րկուսորդը՝ խառնածքի և բալիւած-
քի ձեւերուն մէջ քոյէր, բայց թե-
ւերուն չափազանց շարժուածքը
ստատիկ փութորիկ լեցուած ու դառ-
ցող հոգմաղացքի (եէլ տէյրմէնի)
առաքանտու որ թեւերուն գրեթէ
կը նմանէր: Վերջապէս քանի մը փո-
րիկ մանկանց զուարճալի և ծիծա-
ղաշարժ դաւելոյ մը խնդրանքին գի-
տնէս վերջը, որ համարձակութեան
նին հիանալի էր նմանարանէն դուրս
երանք և բովերնին գանուած թաշ-
կինակները՝ աչաց արտասուքով թը-
լուած գտանք: Ազգին զգացմանց
կրթութեանը այսպիսի միջոցներով
լուսաւորեալ երիտասարդաց ջանքն
ու աշխատութեանը միշտ ազարդիւն
չպիտի մնայ, և իրենք հիմախո ընէ
սկսեալ անոնց քաջալ, պատու զինքը
պիտի վայելեն և առատ փառանքու-
թիւն ալ պիտի թողուն իրենց սրգ-
ւոյր: Իժմաղ Հայոց լազ, մագե-
րը, Վասակները կը կորսուին և ա-
նոնց տեղը ուրուականի պէս ճիգ-
վիթներ կ'ենեն, և ուր որ լազային
սիրոյ և միութեան երիտասարդաց
ձեռքով տնվուած դեռաբողջ ծա-
ղիկներ կը տեսնեն՝ իրենց խորշակա-
շունչ բերնովը խամբել կը նային. դե-
փոխոյ կատաղի իրենց ըրածներէն
գուցէ յսփրին զընտն ու գաղին,
բայց ասանք ոչ երբեք. վասն զի
պատմաբ և միջոց Հայոց համուր-
գական միութեան վայր բարեաց երե-
վեաւ, տագնապ, ու շարժարկ մը
դող ճիգիւթաց: Թերեւս Եղիշէի-
որ ողջ ըլլալը՝ այսպիսի երիտասար-
դաց, իւր օրհնութեանը գլուխը
բանալով խնդութեամբ տալը չ'ըլլա-

նալէն վերջը: Թէ որ զինքը արգիլէին
գրիչ և թանաք չըտալով՝ որ զանոնք
խրատութեամբ համար գրէ, տարա-
կոյս չըկայ որ Սէլիօ Բեռլէօ Իտա-
լացոյն պէս մարմինը ծակելով իւր
ազնիւ արեամբը պիտի գրէր: Հոս
չը մոռնանք ընելու վերջիջեալ բա-
նաստեղծին մէկ խօսքն ալ որ կ'ըսէ.
«Այլք ծին ծաղկին թէպէտ քչիկ մը
ուշ. շարակամն մնայ» միշտ գոհիկ
միշտ փուշ»:

Յափի 1862 Յունուար 26 ի խերայ:

Դպրատան Վ. Լ. Ժեյ:

— Շու աթիտէքի մէքթուպ տա-
լի 12 եաշնտա պիւր չօճուգ թարա-
ֆրիտան կէշմիշ, վէ տիգգաթէ շա-
յան սուլուստուղունտան, էսկի
գաֆալար իլէ եէնի գաֆալար պէ-
նիտէ պուլունան ֆարգը հէր քէ-
սին միւթալասընա հափալէ իթմէք
նիլ թիլէ, պէյան խոտերիլ:

Մեծարգոյ ահր
Ձեր պատգամին լրագրոյն միջոցաւ հետե-
եալ նամակը հրատարակելիք կ'իշխուի:

Պատիւ ունիմ ծանուցանելու:

Անցեալ ուրբաթ օրը որ էր յունուար 19, Մայր
կիկղեցոյ դպրոցին աշխատող ընկերութիւն
կազմեցինք, սա քալատակաւ որ տղայ մը իր մայրե-
նի լեզուն մէջ աղագրէին խօսք խառնէ նէ 3
փարայ տուգանք տայ, նոյն ստակներուն գումա-
րով ալ դպրոցին թանդարանին գիրք պիտի գնե-
լինք: Ընկերներէն մէկ քանին առաջարկեցին որ
կառավարիչին խմանց տանք, մենք ալ հաճութիւն
տուինք ու գաջինք զուցեցինք: Կառավարիչ հրա-
ման չ'առաւ ու ըսաւ որ Թաղախանի փողոցի
աղբարակի մը գրէնք ու անոր հաւանութիւնը
ուղենք:

Սենք չի կրցանք հաճիլ ասոր, որովհետեւ ան-
կէ առաջ նոյն խնդիրը պարունակող արեւոտգիր
մը ներկայացուցած էինք Թաղախանի փողոցի,
ու երկու ամիս անպատասխան մնացած էինք: Այս
երկու ամիս միջոցին մէջ էն կանուխը տալը օրը
անգամ մը պատասխան ուղեւոր կերթայի նէ, Պ.
Առեւտրիտը ճի մը ընելով սա պատասխանը կու-
տար մէկի, «սա ամէն օր ալ բաղնիքի ճիւղի պէս
գլխուսուս զարնել կըլլայ մի եւս» մենք առ բաղնի-
քին ճիւղէն բան մը չի հասկնալովս, այս ան-
գամ ալ չ'ընկեցինք, ուստի սիսանք դադորի շա-
րունակել ընկերութիւնը: Բաւական պարակ հաւ-
քելուս վերջը կառավարիչ խմացաւ եւ մեր գող-
ծին շարունակութիւնը արգիլէ:

Հետեւեալ օրը ուսումնարանին տնօրէն Տէր
Գեորգը հայրը երեսներու ու ըսաւ մեզի պարմանք
ընկերութիւն մը կազմէր էք եղբոր որ տղան որ
աղագրէին խօսի նէ 3 փարայ պիտի տայ եղբոր
հրաման չունիմ, ու ինձի գէմ ընողը ուղիւ պէտ-
նամ կ'ընէմ, երեք ամիս առաջ ասանկ բաներ չի-
զար նոր ելաւ, գիտեմ ես մեջերիք ստատանայ մը
կայ հալածեցէք առ չարք:

Ես ալ երեք ամիսն որ նոյն դպրոցը կերթամ,
ու նոյն ընկերութեան հիմնադիր եղած եմ:

Ուստի մեծարարութեւ և գերաւոր Տէր Գե-
որգ հօրը բերնէն ինձ մակերեղով նոյն ստատանայ
բառը՝ որ մատաղ հասակին մէջ քաղաքականու-
թեան օրինակ եղող կղերքի մը լսելի աւելի ցաւեցայ
զք ինքը ուսումնական և ուսումնասիր հայր մներ,
և աղէկ զիտէր իմաստունին խօսքը, «չէք որ հայր
որ կոչէ որդոյ իւրոյ ստատանայ»:

Հրապարակաւ կ'հարցնէք պարոն Առեւա-
պետին այս բառին նշանակութիւնը, որովհետեւ
բաղնիքին ճիւղէն ինչ ըլլալը չի կրցանք հասկնալ:

Մեզի և այլն: Ա. Մեզի Իկիտալաշեան
1862 յունուար 29 Պօլսա

—Պուժեթուպ վէ ճառը տալիս էօյլէ պիր միւսթաիտ չօճուղուն, օլ սին նի սաղիրինտէ տէստի զալըմ էճէլ տէն ճամը ֆէնայը նուշ խլէտիկին տէն, խաս քէյիւն ուսումնասէր Յանձնաժողովու վէ պիւթիւն էհա. լիսի թարաֆըտան իզհար օլունան սէնայէ սէզա ասարը հիւզն ու մա. թէմ, ճիւմէյէ պիր իպրէթ օլմագ էմէլլէ նէշը ու իւն իտէրիզ:

« Երթանայարգ խմբագիր Սիւնա տիյի Լըճիյաս պատուական լրագրոյ:

Եթէ զգայուն սրտերու Լըգա. յին նկատմամբ ունեցած հրճուանքն ու թախիծը իրարու փոխադարձաբար կը հաղորդուին. ուրեմն դուք և բոլոր Լըգայինք ոչինչ ընդհատ մեզմէ պիտի վշտակրիք այնպիսի դառն և անակնկալ դիպուածի մը վերայ, որ առ հասարակ բոլոր խասգիւղոց սրտերը կարեւրէր խոցելով՝ անմխիթար օգոյ և հեծութեան տեղի տուաւ. այն է գիւղիս Վարժաբանին մէջ զարգացեալ Լըգաբէլ աւնուն ուսումնական պատանւոյ մը վաղամեռիկ մահը. որուն երկնաձիր հանձարը ու չքնաղ բարեմասնութիւնները զոր բնութիւնը մարդկային սեռին շատ քիչ կը շնորհէ, ապագային մէջ Լըգին օգտակոր անգամ մը և ականաւոր մէկը ըլլալուն իսկական ապացոյցներն էին. բայց աւանդ, որ բաղդին նուիրած պարգեններուն նախանձախնդիր մահը ութօրեայ կարճատև հիւանդութենէ մը ետքը իւր աննուէր մանգաղովը գանի տասն և հինգ տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ տարաժամ հընձեւով՝ գիւղացոց անկից յուսացած անկալութիւնները բնաջնջ ըրաւ: Թէպէտ և ինքն աննշան ու աղքատիկ տոհմէ ըլլալով իւր կենացը ըստ պառնացող հիւանդութիւնը բուժելու համար պէտք եղած դարմաններն հոգալու անկարող էր. այլ սակայն իր գեղեցիկ ձիւրքերովը ազնուացեալ վարժարանիս ուսումնական յանձնաժողովոյ և աւաքինի տնձանց առատանուէր խնամոցը արժանի եղած էր. բայց յաւիտենական Երտուած մարդկանց չէ շնորհած գերբնական զօրութիւն մը որ կարող ըլլան այնպիսիները անողորմ մահուան ձեռքէն յափշտակել: Վերջապէս վարժարանիս մեծապատիւ խնամակալներն իրենց նուիրական պաշտամանը համեմատ բազմութիւն անձանց ներկայութեամբ նորին սգալի յուղարկուորութեան փառաւոր և միանգամայն տխուր հանգէտը կատարեցին:

Երեցին և որուն դագաղը իրենք բրունած կարծես թէ չէին ուզեր անկից անջատիլ. Հնորհալարգ Երտէս Վ. Վարժապետան իւր ուղարկան վսեմ և աղբու խօսքերովն սրտաշարժ ատենաբանութիւն մը ըրաւ որով բոլոր հանդիսականները՝ ի գութ և յարտառու փղձկեցան. յետոյ ի դիմաց Երտիսեան սանուց մեծապատիւ Չուխաճեան Կարապետ պատուելոյն յորինած դամբանական գեղեցիկ ճառը կարգացուելով նորին մարմինը ցուրտ շիրմին տաւանդուեցաւ:

Երանի թէ Երկինք անոր աճիւնէն փիւնիկ հաւու նման Լըգին օգտակար պատանեակներ յարուցանէր:

Բարեհաճեցէք Սեծարոյ խմբագիր այն երկաղ գրութեանս Չեր պատուական լրագրոյն մէջ գոյն ինչ տեղի շնորհել:

24 Յունուար 1862 Խասգիւղ.

Ո՛վ դառնութեան հարուածոյ սրտիս. . . զի աղէկաւոր ցաւոյ. . . ինչ վշտաց տեսարան է այս օր տառապելոցս կը ներկայացնեն, ո՛վ հոգեհաւար հարազատ ընկեր. . . խօսէ՛ք, կ'աղաքեմ, ո՛ր է այն տոսն օրէ առաջ Ս. Երտիսեան Վարժաբանին մէջ տեսնուած ուրախ ու զուարթ Հրեշտականման քաղոր ժպիտդ. . . պատասխան չպիտիտաւ, սիրուն ընկեր, որ Աստուածաբանի սուրբ տաճարին բեմէն ութ օր առաջ Հրեշտակներուն աշխարհի փրկութեան ուրախական աւետաց երգը, այս օր ցնծացող, և այս օր սգաւոր ժպովոյ կը հնչեցնէր սկրեք ընկերացոյցս հետ մէկտեղ. . . մենք արտասուովց աշակերտակցք՝ որ հիւանդութեանդ քանի մը օրերը գրեթէ կանուխ զգացուած շուտաւարեւելք, այցելութիւն, աղթներ, և ձեռքերուն եկած ամէն օգնութիւն չէինք իւր նայեր, ասանկ տարաժամ մեղմէ զատուելուդ պատճառը իմանալ կ'աղէկը. . . քեզի յանձնուած տաճիկներն դասին աշակերտները, որ ալ չօյլիտ լըտեն քու անուշ դատաւութիւնդ, ճիտընին ծուռ բողբոջք շարուէր կ'ողբան. . . յուզըր կաւորութիւնդ պատուող ծանօթ և անմահօք բոլոր Հայրենակիցներդ, ծաղիկ հասակիդ ասանկ ժամանակէ դուրս մահուան խորշակէն զարկուելուն վրայ, որտեղուն մէջ իմացած ցուր միւթաբալան մէկ խօսքիդ կարօտ է. . . հապտ որ ըստ մարգիւթեան անտանելին է, Աստուծմէ՛ խու իրենց յոյժ քու վրադ հաստատած ծնողոցդ և աղբականոցդ սիրտը. . . Ո՛վ ամենաուրբ Հոգիդ Աստուծ, ինչ կրնայ խօսիլ տառապեալ, գիւ միայն կարող ես աննոց օգնութեան հասնելու. . . գիտեմ, սիրեցեալ ընկերք իմ, որ ալ դուն մարմնոյ բերնով չես խօսիր. բեցիր յաւիտեան. մեզ զրկելիք քու յոյ տուող անուշ ձայնէդ, այսուհետեւ երկինքը պիտի լսուիս. ու այս մարմինըդ ու, որ հիմա մեր աչքին մեղած նկարագիրը կը ներկայացնէ, քիչ մը ետքը հասարակաց մօր ծոցը աւանդ պիտի մնայ մինչև վերջին յարութեան օրը: Սակայն Հրեշտակային հոգիդ անմահ է, մեր հոգւոյն հետ կը խօսի. . . իմ դժբաղդ հոգւոյն հետ ալ կը խօսի. . . համազուեցոյ, սիրելի ընկերս, որ հրեշտակիդ մեծ փառքին նախանձեր ես, անոր պէս հանապաղ երկնաւոր Հօրդ երեսը տեսնել ցանկացեր ես, հաճեր է Ամենակալն իր փառաբանիչներուն թուոյն վրայ քու անմեղ հոգիդ ալ եւեցնելու, երկնային անմահ հոգիներն ալ ցնծութեամբ պար առած, եկեր թուուցիր են քու անարատ Հոգիդ իրենց յաւիտենական փառաբանարանը:

Ուրեմն երանիքդ, հազար և բիւր, որ քանական բնութեանս ճշմարտ վերջին փախճանին տեսցած գովել բաղձանքիդ հասար. . . միւթաբալան ինքրէ երկնաւոր Հօրմէն ցաւովց ծնողացդ և մեր ամենուս կարեւոր խոցումն սրտին: Դուք ու, Հայրենաց յուսոյն ծաղիկահասակ նորաստիներ, օրնակ առէք, մեր սիրելի ընկերին հոգւոյ և մարմնոյ բարեմասնութիւնները, որոնց անանատես վրայ եմք ընկերակցութիւններուս միջոցն մէջ. արդիւնաւոր ընէք այն քանի մը աւուրցցուցած փոխադարձ ընկերակցութիւններնիս. որչափ որ կենք պարգեւ տիկնոց նախանաւորն Աստուծ, քանզի առ բանին շատ ու շատ կարօտ է դժբաղդ Ազգերնիս. իսկ մենք ամենք, տեսք իմ հայրենակիցք, ամեն հասակ աւաքի նութեան որդատուոր ըրտրուն ապացոյց աւնելով այս կրանեալ հոգին, ջանալով, աշխատելով լոյ աշխարհի փրկչին միջոցով աղեկիս պէս, որ երկինց արքայութիւնը մոտեւ արժանի ըրանք ու միաբանական ձայնիւ օրհնենք, գովենք ու փառաբանենք զԱմենաուրբ Երրորդութիւնն զՀայր և զՈրդի և զՍուրբ Հոգին յաւիտենա յիւսեց, ամէն:

— Պուժանապ տէմ, (Գնական խմբագիր, վէ միլլէթ փարատալա տուրէթի զահիրէտէ կիւյա Փրկիչէ պապմագ, վէ ուսթալլըլա իտարէյի միլլէթի էլլէրինէ կէշիրմէքնիյէթիլլէ պիր ընկերութիւն քէյտա օլարագ, վէ Բաթրիքխանէ տէ կիւյա պուլուն մագաէ օլան մուվագգաթ մէջլիսին տախի խապէրի օլմագսըղըն, պիր թագրիւյ, Ստեփան Լպիսկոպոսուն տախի ըյինի թահիր խտէրէք, հէր քէստէն փարաթօրլամաղա չըքըլլըպ, վէ միլլէթիմիլլ պէյնիստէ զաթէն քիւրէնմիլլ օլտուլու հալտէ պէքլէմէքաէ պուլունան, մուարաղայլ մահուտէ, վէ էֆթարը շէտիտէ աթէշինի եէնիտէն ալէվլէնմէյէ պաշամասընա սէպէս օլուպ, վէ եինէ քէնտիլէր կիպի քէնտու քէնտույէ սայիր ընկերութիւնար թէշքիլլլէ, մէսալիհի միլլէթիմիլլէ միւստիսէլլէ սէլահիյէթի վէրտիլլէրին պիլտիլլիլլ իտիլլ. իլլէ պու տէֆա իշտիլլիլլ նէլարէն, պիր գաշ էիւզ քիշտէն իպարէթ պիր Բնկերութիւն տահա թէշքիլլ օլուն մագաէ օլուպ, վէ նիլլէթի իսէ, կէրէք շու (Գնական ընկերութիւնուն հարտքեաթ ու էթվարընա վէ կէրէք միլլէթիմիլլին սայիր մէսալիլլ վէ մէմուրինիլլ տիգգաթ վէ նէլարէթ իթմէքաէն իպարէթ պուլունմաղըն, իսկ տախի նիլլէթինէ մուվաֆրդ օլտուն էմէլլլէ, Պահպան ընկերութիւն թէսմիլլէ օլունմագաէ իմիլլ: Սէքքիւր ընկերութիւն մէյտանէ չըգըպ, միլլէթիմիլլէ ֆաիտէլու, պիր իճրա վէ հարէքէթ կէտթէրտիկի սուրէթտէ, պինլէրճէ զէվաթըն աղա ետըլմաղա միւստարաթ իտէճէլի իհթիմալտէն պայիտ տէլիլ տիր. զիւրա, միլլէթիմիլլին շու պաշարղ գըշարղ հալինտէ, կէրէք քիլիսէճէ, կէրէք մէքթէպճէ, վէ կէրէք Բաթրիքխանէճէ հէր պիր շէլէ տիգգաթ իտիլլ, չօյանսըղ սիւրիւմիւղը դուրալարա գաբարըմամագ, ճիւմէլլ աղբասէրլէրին վաճիպէյի զիմմէթ վէ արզուսունտան պուլունտուղը պիլլէթիպահ սըր:

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ ԴԱԶԵԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ՂԱԼՔԱՅԱ ԵՐՄԵՆԻ ԲԻԼԵՍԻ ՍՕԳԱԸ ՆՈՒՄԲԵՐՈ 47
Յ. ՄԻՒԷԼԼԻՖԻՍԵԱՆԸ ԹԱՊԱՍՆԵՍԻՆԵ